

Regeringskansliet,
Justitiedepartementet samt sändlista

Ej sekretess

Ert tjänsteställe, handläggare
Regeringskansliet, Maria Lindeberg

Ert datum
2023-09-20

Er beteckning
Ju2023/01985

Vårt tjänsteställe, handläggare
HKV FST JUR, Michael Bergström,
michael.bergstrom@mil.se

Vårt föregående datum

Vår föregående beteckning

Försvarsmaktens yttrande över promemorian Polisens rätt att skjuta – ny reglering om laga befogenhet att använda skjutvapen (Ds 2023:25)

Bakgrund

Försvarsmakten har i remiss den 20 september 2023 anmodats att yttra sig över promemorian Polisens rätt att skjuta – ny reglering om laga befogenhet att använda skjutvapen (Ds 2023:25).

Yttrande

Försvarsmakten är i allt väsentligt positiv till förslagen i promemorian. Förslagen bidrar till en ökad tydlighet vad gäller polisens befogenheter vid skjutvapen-användning.

För Försvarsmaktens del kommer myndighetens militärpolis att träffas av den föreslagna lagens bestämmelser. Försvarsmakten utgår vidare från att avsikten är att detsamma ska gälla då Försvarsmaktens personal stödjer polisen vid terrorismbekämpning. Den situationen nämns dock inte i motiveringen till förslaget. Då det här handlar om befogenheter att utöva våld och tvång mot enskilda är det önskvärt att detta förtydligas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Försvarsmakten har följande synpunkter.

(MBE)

Skjutvapen användning vid Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning

Sedan 2006 finns lagen (2006:343) om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning, terrorismbekämpningslagen. För särskilt föreskriven personal från Försvarsmakten ges i 5 § nämnd lag de befogenheter som polisman har enligt polislagen när han eller hon deltar i en stödinsats som sker med stöd av den lagen. Vidare ges Försvarsmaktens personal samma befogenhet som polisman att gripa personer enligt 24 kap. 7 § rättegångsbalken (1942:740).

I 1 § av den föreslagna skjutlagen anges att lagen innehåller regler om polismäns användning av skjutvapen i tjänsten. I avsnitt 7.2.1 i promemorian anges att lagen endast ska rikta sig mot polismän enligt polisförordningens bestämmelser. Där omnämns militärpolis, men inte personal från Försvarsmakten som lämnar stöd till polisen vid terrorismbekämpning. I 10 § polislagen föreslås en upplysningsbestämmelse om att skjutlagen gäller vid användning av skjutvapen. I 24 kap. 2 § brottsbalken föreslås en upplysningsbestämmelse om att skjutlagen gäller polismäns användning av skjutvapen.

Eftersom det i 5 § terrorismbekämpningslagen anges att den personal från Försvarsmakten som stödjer polisen vid terrorismbekämpning får de befogenheter som en polisman har enligt polislagen utgår dock Försvarsmakten från att myndighetens personal omfattas av förslaget till ny skjutlag även i dessa fall. Den situationen omnämns dock inte i motiveringen till förslaget. Hänvisningen till polisförordningen i motivtexten skulle vidare kunna tolkas som att denna situation inte omfattas. Då det här handlar om befogenheter att utöva våld och tvång mot enskilda är det önskvärt att detta förtydligas i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Försvarsmakten vill betona vikten av att det är tydligt vilka befogenheter Försvarsmaktens personal har att använda skjutvapen vid stödinsatser.

Det är dock tydligt för Försvarsmakten att annan extraordinär våldsanvändning vid stöd med terrorismbekämpning som sker genom t.ex. Försvarsmaktens luft- och sjöstridskrafter inte träffas av den nya skjutlagen, eftersom den nya lagen endast avser användning av skjutvapen. Våldsanvändning som sker genom andra medel än skjutvapen kommer därmed istället, liksom i dag, att få stödja sig på den laga befogenheten i 10 § polislagen eller rätten till nödvärn eller nöd.

Till det ovan sagda hör att regeringen nyligen gett en särskild utredare i uppgift att bl.a. se över under vilka förutsättningar polisen ska kunna begära stöd från Försvarsmakten i form av insatser som kan innebära användning av våld eller tvång mot enskilda (Dir. 2023:143). Det kan således finnas anledning att även beakta den utredningen i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Utformningen av 3 § i den föreslagna lagen om polisens användning av skjutvapen

Försvarsmakten förstår visserligen tanken med att befogenhetssituationerna i punkterna 1 – 3 i 3 § första stycket i den föreslagna skjutlagen i någon mån ska spegla punkterna 1 – 3 i 10 § första stycket polislagen. Försvarsmakten anser dock att det av pedagogiska skäl finns anledning att dela upp både andra och tredje punkten i två ytterligare punkter, så att 3 § första stycket totalt omfattar fem punkter. På så sätt uppnås en reglering med en punkt för varje befogenhetssituation, vilket blir tydligare för de som ska tillämpa regleringen.

Att inte föra vidare 10 § skjutkungörelsen till skjutlagen (avsnitt 7.12)

Försvarsmakten delar utredarens bedömning att det inte finns behov att överföra 10 § skjutkungörelsen till den nya lagen.

I promemorian förs ett resonemang om att denna bestämmelse sannolikt syftar på innehållet i kungörelsen (1958:262) om tillämpning av lagen (1943:881) om polisens ställning under krig. Tolkningen är rimlig, men som utredaren noterar reglerar vare sig lagen eller kungörelsen om polisens ställning under krig våldsanvändningen i sig, vilket gör 10 § svårförståelig. Möjligen kan detta vara för att Försvarsmaktens våldsanvändning mot fiendestyrkor inte anses behöva regleras i lag, utan stödjer sig i huvudsak på internationell humanitär rätt.¹ Detsamma bör således gälla för poliser när de är kombattanter. Oavsett vilket saknas enligt Försvarsmaktens uppfattning ett behov av en upplysning om detta sakförhållande i nya skjutlagen.

Övrigt

Försvarsmakten vill slutligen i sammanhanget nämna att inte heller skjutvapen-användningen för civila bevakningsföretags beväpnade väktare och skyddsvakter är särskilt reglerad och att dessa därför idag stödjer sig direkt på 24 kap. brottsbalken och 10 § polislagen i tillämpliga delar (via 29 § polislagen) vid skjutvapen-användning. Det kan övervägas om även denna ordning bör överses.

I beredningen av detta ärende har deltagit försvarsjurist Sofia Smetana, handläggare militärpolis-tjänst Hanna Svensson och befattningshavare på HKV FST SFL.

¹ Se bl.a. Förutredningsutredningen betänkande SOU 2016:64.

Detta yttrande har beslutats av ställföreträdande chefsjurist Helene Arango Magnusson. I den slutliga handläggningen har dessutom sektionschef Magnus Wahlund deltagit och, som föredragande, försvarsjurist Michael Bergström.

Helene Arango Magnusson

Ställföreträdande chefsjurist

Handlingen är fastställd i Försvarsmaktens elektroniska dokument- och ärendehanteringssystem.

Michael Bergström

Sändlista

Regeringskansliet (Försvarsdepartementet)

ju.remissvar@regeringskansliet.se

(1 ex)

ju.L4@regeringskansliet.se

(1 ex på kopia)

Inom HKV

ÖB/GD STAB

FST

FST SFL

FST STRA

FST GEN

FST STÖD

FST JUR

OPL

Inom myndigheten för kännedom:

Militärpolisenheten